

Prvú polovicu DVD edície so slovenskými filmami uzatvára veselohra Štvorylka

Prvú polovicu filmov DVD edície Slovenský film 40. a 50. rokov, ktorú na tohtoročnú jeseň pripravili Slovenský filmový ústav (SFÚ) a vydavateľstvo Petit Press, uzatvára satirická komédia *Štvorylka* z roku 1957, ktorá prináša ironický pohľad na malomeštiacku spoločnosť pred prvou svetovou vojnou. Veselohra o miestnej smotánke vychádza na DVD v piatok 28. októbra.

Film *Štvorylka* je hraným debutom režiséra Jozefa Medveda, spolu s ním na ňom režijne spolupracoval český kameraman Karol Krška. Vznik filmu má dlhšiu genézu. Ešte v roku 1954 vznikol filmový scenár pod názvom *Malomestské poviedky* scenáristov Alberta Marenčina, Maximiliána Nitru a Františka Žáčka, ktorí voľne adaptovali tri poviedky Janka Jesenského, medzi nimi *Štvorylka*, *Otroci* a *Kráľ Dávid*. Vypracovaný scenár mal byť podkladom pre poviedkový film, ten sa však nerealizoval, ale dve z poviedok sa po scenáristickom prepracovaní napokon dostali do kín ako samostatné filmy. Poviedku *Kráľ Dávid* pod pseudonymom Ján Bukva v roku 1956 prepracoval režisér Paľo Bielik do podoby stredometrážneho hraného filmu s názvom *Nie je Adam ako Adam*, ako druhý film vznikla *Štvorylka*.

Poviedku *Štvorylka* s podtitulom „epizóda z malého mesta“ napísal Janko Jesenský už v roku 1900 ako 26-ročný. Autormi scenára k filmu boli scenárista Maximilián Nitra a český režisér Jiří Krejčík. Na celé pozadie jeho vzniku si spomína scenárista, dramaturg, spisovateľ a básnik Albert Marenčin, ktorý v tom čase pôsobil ako hlavný dramaturg Československého štátneho filmu v Bratislave. Podľa jeho slov bol „svedkom a účastníkom literárnych príprav, presnejšie prepisu Jesenského poviedky do scenára a kľukatej cesty, ktorá vyústila do realizácie filmu“. Spomína si, že „*Štvorylka* je v poradí pätnástym filmom vtedy ešte mladej slovenskej kinematografie a kvalitatívne patrí k miernemu nadpriemeru jej prvého polstoročia. K tomu hodno dodať, že vznikla v období prvých liberalizačných pokusov v oblasti filmu, ktoré vzápätí vyvolali represívne opatrenia, takže voľba „správnej témy“ a „žiaduceho vyznenia“ filmu sa na dlhé roky stala začarovaným kruhom, z ktorého najbezpečnejšou únikovou cestou bola klasika: a tou bola práve Jesenského poviedka. O to vítanejšia, že vo filmovej podobe bola „správnou“ odpoveďou na vtedajšie volania po satire a zábave – odpoveďou, ktorá pritom neupadla do vulgarizátorských plytčín a najmä sa nedotkla takých pálčivých problémov, na aké narazil ne jeden z vtedajších filmov.“ Marenčin dopĺňa, že *Štvorylku* mal pôvodne nakrútiť režisér Jiří Krejčík, ktorý si na literárnu prípravu vybral Maximiliána Nitru a spolu s ním napísali prvú verziu scenára. Podľa Marenčina „do príprav bol zasvätený aj vtedy začínajúci režisér Jozef Medved, ktorý mal byť Krejčíkovým asistentom alebo pomocným režisérom, dostal sa s ním ale do názorových sporov, ktoré sa skončili roztržkou a administratívnym pridelením réžie Jozefovi Medvedovi. Ten už si potom scenár prepísal podľa vlastných predstáv.“

Tvorcovia sa vo filme pokúsili krátky a jednoduchý príbeh Jesenského poviedky dobovo aktualizovať v satirickom duchu a podarilo sa im vytvoriť vtipný pohľad na malomeštiacku spoločnosť. Vo filme sú dámy miestnej smotánky potrestané za chvíľkové poblúznenie

k dôstojníkom vojenského oddielu, ktorý príde do malého slovenského mesta v roku 1910 práve v čase konania mestského plesu. Tvorcovia scenára dej sústredili do jedného dňa a noci, zakomponovali do príbehu aj postavy z ďalších Jesenského poviedok a niektoré dotvorili, medzi nimi napríklad krajčírsky pár manželov Sásikovcov alebo slúžku Marku a jej nápadníka Miška. Vo filme sa objavili známi aj menej známi herci. Postavu obersta Arpada von Rumplay stvárnil populárny herec a spevák českého filmu 30. rokov minulého storočia František Krištof Veselý, v úlohe koketnej slečny Olinky debutovala herečka Erika Markovičová, krajčírka Sásika vynikajúco stvárnil Jozef Kroner. Tanečné choreografie nacvičili Pavol Bartáky (tance na bále) a lúčničiar Matúš Rajčok (vojenská veselica). Film sa nakrúcal necelých päť mesiacov, nakrúcalo sa v exteriéroch v Trnave. Cez noc filmári zmenili priečelia domov, nápisy obchodov či úradov a namiesto elektrického osvetlenia osadili plynové lampy. V masových scénach účinkovalo viac ako 200 Trnavčanov. Celkový rozpočet filmu dosiahol cca 3,677.000 Kčs.

informácie sú spracované z časopisu, ktorý je súčasťou vydania DVD

ŠTVORYLKA (1957)

Réžia: Jozef Medved', Karol Krška • Námet: Janko Jesenský (poviedka Štvorylka) • Scenár: Maximilián Nitra, Jiří Krejčík • Kamera: Karol Krška • Hudba: Tibor Andrašovan • Strih: Jiřina Lukešová • Zvuk: Rudolf Pavlíček • Architekt: Ľudovít Lauko • Kostýmy: Fernand Vácha • Vedúci výroby: Vladimír Zimmer • Hrajú: Viliam Záborský, František Dibarbora, Vladimír Zimmer, Lea Juríčková, Eva Krížiková, Erika Markovičová, Jozef Kroner, Hana Grissová, František Krištof Veselý, Otto Lackovič, Oľga Zöllnerová, Branislav Koreň, Juraj Paška, Karol Skovay, Božena Slabejová, Mária Hájková, Oľga Vronská, Emil Horváth st., Jozef Cút, Ivan Krivosudský, Viliam Polónyi, Eugen Senaj, Ernest Kostelník, Daniel Živojnovič, Alexander Bada, Ivan Letko, Trúda Tašká a ďalší • Minutáž: 84 min. • Distribučná premiéra: december 1955

DVD edícia Slovenský film 40. a 50. rokov obsahuje desať významných titulov z obdobia dvoch spomínaných desaťročí, tri z nich sú snímky Paľa Bielika, najvýraznejšieho tvorcu tohto obdobia. Desiatku tvoria tituly *Kapitán Dabač* Paľa Bielika, *Šťastie príde v nedeľu* Jána Lacka, *Rodná zem* Jozefa Macha, *Štyridsaťštyri* Paľa Bielika, *Štvorylka* Jozefa Medveda, *Varuj...!* Martina Friča, *Vičie diery* Paľa Bielika, *Katka* Jána Kadára, *Čert nespí* Petra Solana a Františka Žáčka a *Dáždnik svätého Petra* Vladislava Pavloviča a Frigyesa Bána. Všetkých desať DVD nosičov vyjde s rovnakým obsahom ako po minulé roky, okrem filmov sú na nich aj bonusy, medzi nimi informácie o filme, ohlasy z tlače, profily tvorcov a fotogaléria. Titulky a menu majú DVD slovenské a anglické a ku každému filmu je ako predfilm pripojený jeden dobový *Týždeň vo filme*. Osem filmov z edície je aj s komentárom pre nevidiacich (*Kapitán Dabač*, *Šťastie príde v nedeľu*, *Rodná zem*, *Štvorylka*, *Varuj...!*, *Vičie diery*, *Čert nespí* a *Dáždnik svätého Petra*). Ako súčasť s každým DVD vyjde časopis, ktorý prostredníctvom rozhovorov a profilov tvorcov, štúdií k filmom či výňatkov z dobovej tlače ilustruje dobu vzniku týchto diel aj ich prijatie divákmi a kritikou. Jednotlivé filmy vychádzajú v týždenných intervaloch od piatka 30. septembra do 2. decembra 2011 a zakúpiť si ich bude možné v novinových stánkoch, priamo vo vydavateľstve Petit Press, v predajni KLAPKA.SK na Grösslingovej ul. 43 a na www.petitshop.sme.sk alebo www.klapka.sk.

Viac informácií o DVD edícii Slovenský film 40. a 50. rokov a jej jednotlivých tituloch nájdete na www.sfu.sk.